

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Onderwerp
GS-brief toezegging Statenvergadering
geitenhouderij en volksgezondheid Zeeland

Zaaknummer
630137

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 13 maart 2025

Geachte voorzitter,

In de vergadering van de Provinciale Staten van 7 februari 2025 heeft gedeputeerde Vael de toezegging gedaan dat u vóór eind maart 2025 een informerende brief ontvangt met feitelijk onderbouwde beantwoording van in de Statenvergadering gestelde vragen met betrekking tot geitenhouderijen en een mogelijke geitenstop in Zeeland.

Met deze brief geven wij hieraan invulling.

Geitenhouderij in Zeeland

Uit de data van de landbouwtelling van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) valt af te leiden dat Zeeland momenteel circa 10 geitenhouderijen, en dan met name melkgeitenhouderijen, kent. In 8 van de 13 Zeeuwse gemeenten zijn 1 of 2 volwaardige melkgeitenhouderijen gevestigd. In totaal worden in Zeeland ruim 5000 geiten gehouden. Dit aantal is inclusief de geiten die op andersoortige landbouwbedrijven hobbymatig gehouden worden. Tussen 2015 en 2020 is het aantal geiten in Zeeland verdrievoudigd en daarna redelijk constant gebleven. Het aantal geiten in Zeeland bedraagt circa 0,8% van het totaal aantal geiten in Nederland.

De veehouderij in Zeeland is in het algemeen veel minder intensief dan in een groot aantal andere provincies, zoals Noord-Brabant, Limburg, Utrecht, Gelderland en Overijssel. Ook gebieden met concentraties aan veehouderij ontbreken in Zeeland.

Ruimtelijk beleid Provincie Zeeland met betrekking tot veehouderij

Het Zeeuwse veehouderijbeleid is gericht op grondgebondenheid. De ontwikkeling van de sector geitenhouderij zoals die zich in een aanzienlijk aantal provincies voordoet is over het algemeen een vorm van intensieve veehouderij. Nieuwvestiging van en omschakeling naar intensieve veehouderij (niet-grondgebonden) is in Zeeland uitgesloten.

Uitbreiding van grondgebonden geitenhouderijen of omschakeling van een andere grondgebonden veehouderij naar grondgebonden geitenhouderij is in principe mogelijk. Maar deze wijzigingen vergen een nieuwe omgevingsvergunning. Altijd zal daarbij worden getoetst of na uitbreiding nog sprake is van grondgebondenheid. Anders is sprake van een weigeringsgrond.

In het beleid zijn samengevat de volgende ruimtelijke mogelijkheden voor geitenhouderij:

- het omschakelen van een bestaande intensieve veehouderij (varkens, pluimvee) naar een geitenhouderij

- nieuwvestiging van en omschakeling naar een geitenhouderij mits sprake is van grondgebondenheid*
- uitbreiding van een bestaande geitenhouderij mits sprake blijft van grondgebondenheid
- nieuwvestiging of uitbreiding van een biologische geitenhouderij (deze vallen niet onder het stringente beleid voor intensieve veehouderij)

* grondgebondenheid betekent dat het bedrijf over gronden dient te beschikken die geheel dan wel vrijwel geheel in de voederproductie van het aantal te houden dieren kunnen voorzien.

Door de huidige stikstofproblematiek zullen in de praktijk de komende periode nauwelijks ontwikkelingen kunnen plaatsvinden.

Standpunt Rijk n.a.v. VGOIII-rapport en adviesvraag aan Gezondheidsraad

Op 20 december 2024 is het eindrapport 'Veehouderij en gezondheid omwonenden' (VGO-III) aan het Rijk aangeboden. De aanleiding van het onderzoek was het verhoogd risico op longontsteking gevonden bij omwonenden van geitenhouderijen in Noord-Brabant en Limburg in voorgaande VGO-onderzoeken.

In de brief van de Ministers van Volksgezondheid en LNV aan de Tweede Kamer van 4 februari 2025 over het VGOIII-rapport worden de bevindingen en conclusies van het rapport samengevat.

Volksgezondheid is primair een verantwoordelijkheid van het Rijk. Om die reden is opdracht gegeven tot het opstellen van de VGO-rapporten (I, II en III) en wordt door het Rijk de Gezondheidsraad om advies gevraagd.

Nu het VGO-III rapport opgeleverd is, hebben de ministers van LNV en VWS de Gezondheidsraad daarom gevraagd haar advies uit 2018 te actualiseren. De Gezondheidsraad is gevraagd om zo mogelijk in het derde kwartaal van 2025 vragen te beantwoorden omtrent de volgende punten:

- gezondheidseffecten van wonen in de buurt van een geitenhouderij en zo mogelijk een extrapolatie naar heel Nederland, zowel positieve als negatieve effecten meegewogen;
- de wetenschappelijke aanvaardbaarheid van het verhoogde risico op longontsteking voor omwonenden van geitenhouderijen op basis van het VGO-III onderzoek;
- het uitsluiten van andere oorzaken dan de geitenhouderij;
- de afstand waarop de verhoogde kans op longontsteking met zekerheid vastgesteld is en de wetenschappelijke aanvaardbaarheid van dit inzicht, inclusief een afstand-effect relatie;
- een eventuele relatie tussen het aantal geiten per locatie en het gezondheidsrisico;
- overige bedrijfsfactoren die het risico op longontsteking vergroten;
- aanwijsbaarheid van specifieke risicofactoren of kwetsbare groepen onder omwonenden voor geitenhouderij -geassocieerde longontstekingen;
- breder perspectief van het gezondheidsrisico voor omwonenden van geitenhouderijen ten opzichte van het gezondheidsrisico dat wordt veroorzaakt door andere bronnen van luchtverontreiniging in Nederland, inclusief afwegingskader. (proportionaliteit van maatregelen)

Het Rijk wacht eerst het advies van de Gezondheidsraad af voordat besluitvorming over maatregelen wordt genomen (met name ook wat betreft onderbouwing van maatregelen en proportionaliteit).

Het Rijk roept de provincies die reeds een moratorium hadden ingesteld op deze te handhaven. Het Rijk heeft de provincies waar geen moratorium geldt nu niet opgeroepen een moratorium in te stellen.

Geitenmoratorium of -stop in Zeeland

In maart 2022 hebben GS op een toenmalig verzoek van Minister Staghout om tot een geitenstop over te gaan samengevat het volgende geantwoord:

- Zeeland kent geen grootschalige concentratie van (intensieve) veehouderijbedrijven.
- Zeeland heeft een zeer restrictief beleid voor nieuwvestiging en omschakeling naar intensieve veehouderij. Gemeenten hebben dit doorvertaald in hun bestemmingsplannen. Om die reden is een grootschalige ontwikkeling van intensieve veehouderij inclusief geitenhouderij niet mogelijk.
- Het aantal geiten in Zeeland bedraagt slechts circa 0,8% van het landelijk aantal geiten.
- Gemeenten kunnen advies vragen aan de GGD bij concrete initiatieven en dit in de besluitvorming betrekken. Ook het VGOIII rapport kan daar nu bij betrokken worden.

Om bovenstaande redenen hebben PS destijds besloten geen moratorium in te stellen.

Het verzoek tot het instellen van een geitenmoratorium in Zeeland in relatie tot het Omgevingsbeleid
Een moratorium instellen betekent in de praktijk dat een aanpassing in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening noodzakelijk is. Het proces voor een dergelijke aanpassing vindt jaarlijks plaats en de concept Actualisatie Agenda vormt een afzonderlijk bespreekpunt in de commissie Ruimte op 21 maart 2025. De doorlooptijd van de actualisatie is dusdanig dat wijzigingen aan het eind van 2025 ter vaststelling aan PS worden aangeboden, waarna deze op 1 januari 2026 in werking kunnen treden.

Geitenhouderij is op dit moment geen onderwerp dat in de concept Actualisatie Agenda is opgenomen. De omgevingsverordening heeft rechtstreeks gevolgen voor andere overheden en initiatiefnemers. Bij iedere regel in de omgevingsverordening moet dan ook worden beargumenteerd dat sprake is van een effectieve, efficiënte en evenredige reactie op het maatschappelijke probleem dat de aanleiding is voor die regel. Dat vraagt om voldoende zekerheid dat de voorgestelde regel werkelijk zal leiden tot het oplossen of verminderen van dat probleem, dat er geen minder bezwarende alternatieven zijn, en dat de kosten en lasten daarvan gerechtvaardigd worden door de ernst van het probleem.

Nog enkele antwoorden op een aantal concrete vragen uit de vergadering van Provinciale Staten van 7 februari 2025, voor zover hiervoor niet reeds behandeld

Is compensatie mogelijk bij invoering van een moratorium?

Een moratorium betekent dat uitbreiding of nieuwvestiging niet mogelijk is. Van compensatie hoeft daarbij geen sprake te zijn.

Vergunningverlening door gemeenten?

Gedeputeerde Staten hebben bij de inwerkingtreding van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening aangegeven dat gemeenten bij de vergunningverlening advies kunnen vragen aan de GGD. Dit advies kunnen zij betrekken bij procedures.

Huidige mogelijkheden voor uitbreiding op basis van vergunningen?

Vergunningverlening is een bevoegdheid van gemeenten. De provincie heeft geen inzicht of er nog latente ruimte zit in vergunningen voor bestaande bedrijven.

Verzoek

Wij verzoeken u de toezegging van gedeputeerde Vael van 7 februari 2025 inzake geitenhouderijen en een mogelijke geitenstop in Zeeland af te doen.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

H.M. de Jonge
Voorzitter

drs. M.C.J. Franken
Secretaris-algemeen directeur

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.